

VANG

HUISHOUDELIJK AFVAL

Aanvalsplan gft-afval en textiel Naar meer en schonere deelstromen

Uitvoeringsprogramma VANG HHA
Juli 2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Gft-afval	5
2.1. Ambities aanvalsplan onderdeel gft-afval	6
2.2. Organisatie en relatie met andere projecten gft-afval	6
3. Gft-afval projecten	9
3.1. Projecten kwaliteit ingezameld gft-afval	10
3.2. Projecten meer afvalscheiding gft-afval	11
3.3. Projecten kwaliteit verwerking	12
4. Textiel	13
4.1. Ambities aanvalsplan onderdeel textiel	15
4.2. Relatie met andere projecten textiel	15
5. Textiel projecten	16
6. Planning en doorkijk na 2019	19
6.1. Planning	20
6.2. Doorkijk na 2019	20

1

Inleiding

1. Inleiding

1
Verkenning kwaliteit
van deelstromen
gft-afval, papier,
glas en textiel uit
huishoudens
(Rijkswaterstaat, 2018)

In 2018 heeft Rijkswaterstaat een verkenning uitgevoerd naar de kwaliteit van de deelstromen gft-afval, papier, glas en textiel¹. Deze verkenning is uitgevoerd naar aanleiding van signalen vanuit gemeenten, inzamelaars, verwerkers en andere stakeholders dat de kwaliteit van verschillende deelstromen afkomstig van brongescheiden huishoudelijk afval onder druk staat. Doel van de verkenning was om in kaart te brengen hoe het staat met de kwaliteit en het doen van aanbevelingen voor mogelijke oplossingsrichtingen en verder onderzoek.

2
Samenstelling
ingezameld kunststof/
PMD verpakkingen -
het effect van
inzamelsystemen
(LCKVA, 2018)

Uit de verkenning bleek dat met name gft-afval en textiel kwetsbaar zijn voor vervuiling en dat in sommige gevallen de kwaliteit van deze stromen problematisch is. Uit de verkenning bleek dat de stromen papier en glas minder gevoelig zijn voor vervuiling. Kunststof verpakingsafval/PMD viel buiten de scope van dit onderzoek, omdat in 2018 al een uitgebreid onderzoek heeft plaatsgevonden naar de samenstelling van kunststof/PMD².

3
Beantwoording
Kamervragen
18-12-2018

Naar aanleiding van de verkenning, signalen uit het werkveld en vragen uit de Tweede Kamer³ over de kwaliteit van het ingezamelde gft-afval en/of het daaruit geproduceerde compost, heeft de staatssecretaris aangegeven de zorgen hierover te delen en met een plan te komen om de kwaliteit van gft-afval en compost te verbeteren. Naast het verbeteren van kwaliteit moet ook de hoeveelheid ingezameld gft-afval toenemen. Circa 30% van het huishoudelijke restafval bestaat uit gft-afval. Het gaat hierbij voornamelijk om het gedeelte van het gft-afval dat in de keuken bij huishoudens vrijkomt, zoals snij- en etensresten. Binnen het Uitvoeringsprogramma VANG-HHA is gft-afval om deze reden als prioriteit aangewezen. Het benutten van het ongebruikte potentieel van gft-afval past binnen de ambities om de hoeveelheid restafval te verminderen en grondstoffen beter te benutten.

4
Beantwoording
Kamervragen
7-11-2018

Naar aanleiding van Kamervragen heeft de staatssecretaris de ambitie uitgesproken om de textielketen circulair te maken⁴. In het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie is de textielketen om deze reden bestempeld als icoonproject. Net als bij gft-afval zijn kwaliteit en vervuiling belangrijke thema's voor de deelstroom textiel. In nagenoeg alle gemeenten wordt textiel apart ingezameld, maar een eenduidig inzamel-systeem ontbreekt. Vanuit diverse stakeholders (inzamelaars, recyclers, verwerkers) komen signalen dat de kwaliteit van ingezameld textiel afneemt. Dit geldt voor zowel de vervuiling van textiel met andere afval-stromen als de verschuiving van de samenstelling van textiel naar meer laagwaardig textiel dat minder goed als product kan worden hergebruikt. De brancheorganisatie voor de textielherwinningindustrie (VHT) geeft aan dat de verontreiniging met andere afvalstromen is toegenomen van 8,2% in 2014 naar 10,8% en 12,9% in respectievelijk 2017 en 2018. Slechts 30% van het huishoudelijk textiel wordt gescheiden aangeboden. Een ongewenste situatie gezien de grote milieudruk van de textielindustrie in zowel de productie- als afvalfase.

Vanwege de prioriteit die gegeven wordt aan de stromen gft-afval en textiel is gekozen voor het opzetten van een gecombineerd 'Aanvalsplan' voor de verbetering van de inzameling van gft-afval en textiel. Dit *aanvalsplan dient als overkoepelend plan van aanpak voor verschillende acties en projecten die gaan over het verbeteren van de inzameling en de kwaliteit van de deelstromen gft-afval en textiel.*

'Meer en schonere deelstromen' gaan niet vanzelf. Hiervoor is commitment en actie van alle stakeholders in de keten nodig: zowel gemeenten, inzamelaars als verwerkers. De acties en projecten uit dit aanvalsplan worden vanuit het Uitvoeringsprogramma VANG-HHA door Rijkswaterstaat en de NVRD in nauwe samenwerking met de Vereniging Afvalbedrijven (VA) uitgevoerd. De acties en projecten vallen deels onder het Uitvoeringsprogramma VANG-HHA. Een ander deel van de acties en projecten wordt uitgevoerd in een andere context, bijvoorbeeld lopende projecten van (de leden van) de Vereniging Afvalbedrijven (gft-afval) en vanuit de ketenaanpak textiel. Hiermee is het deel van de keten van inzameling tot en met verwerking vertegenwoordigd in het aanvalsplan. Het gezamenlijke doel van de betrokken partijen is het geven van een impuls aan de gescheiden inzameling en het verbeteren van de kwaliteit van de deelstromen gft-afval en textiel.

2

Gft-afval

2. Gft-afval

Onderstaand zijn de hoofdconclusies over kwaliteit voor gft-afval uit de 'Verkenning kwaliteit deelstromen' beknopt samengevat:

- Gft-afval is een voor verontreiniging gevoelige deelstroom.
- Verontreiniging in het ingezamelde gft-afval kan leiden tot aanwezigheid van verontreiniging in compost, uitval in het verwerkingsproces en hogere verwerkingskosten.
- Plastic in ingezameld gft-afval kan via compost als microplastics in het milieu terecht komen.
- Problemen met verontreiniging variëren per regio en verwerker.
- Verwerkers geven aan dat verontreiniging toeneemt.
- Representatieve data ontbreken waardoor een tendens nog niet aan te tonen is.
- Er is vanwege gebrek aan data geen relatie te leggen met type inzamelsysteem of gemeentekennmerken.
- Gemeenten krijgen in sommige gevallen onvoldoende stimulans om minder verontreiniging na te streven.
- Verwerkers krijgen in sommige gevallen onvoldoende stimulans om de hoogste kwaliteit compost na te streven.
- Extra afspraken tussen gemeenten en verwerkers over contractbeheer zijn nodig om te zorgen dat de samenstelling van het ingezameld gft-afval voldoende blijft aansluiten op verwerking en toepassing als secundaire grondstof.
- Monitoring is gewenst om op langere termijn zicht te houden op het functioneren van de gft- en compostketen.

Het is duidelijk dat de verontreiniging in het gft-afval negatieve gevolgen heeft voor de kwaliteit van de output (compost) en voor uitval en kosten in het proces zorgt. Deze negatieve gevolgen worden versterkt door verscherpte kwaliteitseisen aan Keurcompost. Hierdoor moet meer gezeefd worden en ontstaat meer recidu.

2.1. Ambities aanvalsplan onderdeel gft-afval

De ambities in het aanvalsplan voor gft-afval zijn:

- *Toename afvalscheiding gft-afval*: Circa 30% van het restafval bestaat uit gft-afval, voornamelijk voedselresten en keukenafval. Best practices laten zien dat er nog veel potentie is voor de gescheiden inzameling in met name laagbouw.
- *Verbeteren kwaliteit gescheiden ingezameld gft-afval*: In verschillende gevallen zijn er problemen met de kwaliteit van het aangeleverde gft-afval geconstateerd. Het gaat hierbij om verontreiniging met bodemvreemde materialen zoals kunststoffen en glas. Dit leidt in verschillende gevallen tot afkeur, uitval, compost van lagere kwaliteit en kosten voor verwerkers en gemeenten.

Voor de langere termijn gaat het om het verkrijgen van inzicht in langjarige trends en ontwikkelingen rondom hoeveelheid gescheiden gft-afval en de kwaliteit hiervan. Indien nodig volgen hieruit verdere aanbevelingen voor toekomstig beleid en andere acties om de mate van afvalscheiding en kwaliteit van gft-afval verder te verhogen.

2.2. Organisatie en relatie met andere projecten gft-afval

De scope van projecten binnen het aanvalsplan ligt wat betreft gft-afval op de inzameling en verwerking. De projecten die uitgevoerd worden onder de vlag van dit aanvalsplan vallen onder de volgende drie hoofdpijlers:

- *Kwaliteit ingezameld gft-afval*: Voor gft-afval geldt dat de potentie van gescheiden inzameling alleen gerealiseerd kan worden als de kwaliteit van ingezamelde gft-afval voldoende is. Anders dan bij sommige andere deelstromen (zoals bijvoorbeeld glas) zijn bij gft-afval slechts beperkt oplossingen mogelijk om verontreinigingen te verwijderen als deze zich eenmaal in het proces bevinden. Om te zorgen voor een zo goed mogelijke kwaliteit van het ingezamelde gft-afval is het van belang om te streven zo weinig mogelijk verontreinigingen in het gft-afval. Inzameling staat nooit los van de verwerking, daarom moet zoveel mogelijk worden geprobeerd om de inzameling zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de verwerking. Dit kan per situatie verschillend zijn, bijvoorbeeld per gebied of per verwerker.
- *Kwaliteit verwerking gft-afval*: Naast de inzameling van gft-afval speelt de verwerking hiervan een belangrijke rol in het resultaat van alle inspanningen om gft-afval gescheiden te houden van het restafval. De gehanteerde procedures en verwerkingstechnieken bepalen uiteindelijk de hoeveelheid en kwaliteit van de

geproduceerde compost. Tevens ontstaat er bij het verwerkingsproces vaak veel informatie en kennis die tijdens de inzameling gebruikt kan worden om vervuiling te voorkomen. Deze pijler richt zich daarom op het optimaliseren van de verwerkingsprocedures- en technieken, en het beter benutten van informatie die ontstaat tijdens deze stap.

- *Meer afvalscheiding gft-afval*: De kwaliteit van gft-afval heeft de afgelopen tijd veel in de belangstelling gestaan. Daarnaast is er nog een opgave op het gebied van gft-afval: er bevindt zich nog veel onbenut potentieel in het restafval. Met een aantal projecten gericht op gemeenten is het de bedoeling dat de inzameling van gft-inzameling een nieuwe impuls krijgt.

Er is nog een aantal andere relevante programma's en projecten waarvan de onderdelen aansluiten op de hoofddoelstellingen van het aanvalsplan, namelijk het vergroten van de ingezamelde hoeveelheid en het verbeteren van de kwaliteit. Waar mogelijk wordt gezamenlijk opgetrokken met deze projecten. Binnen het Uitvoeringsprogramma VANG-HHA zijn dat:

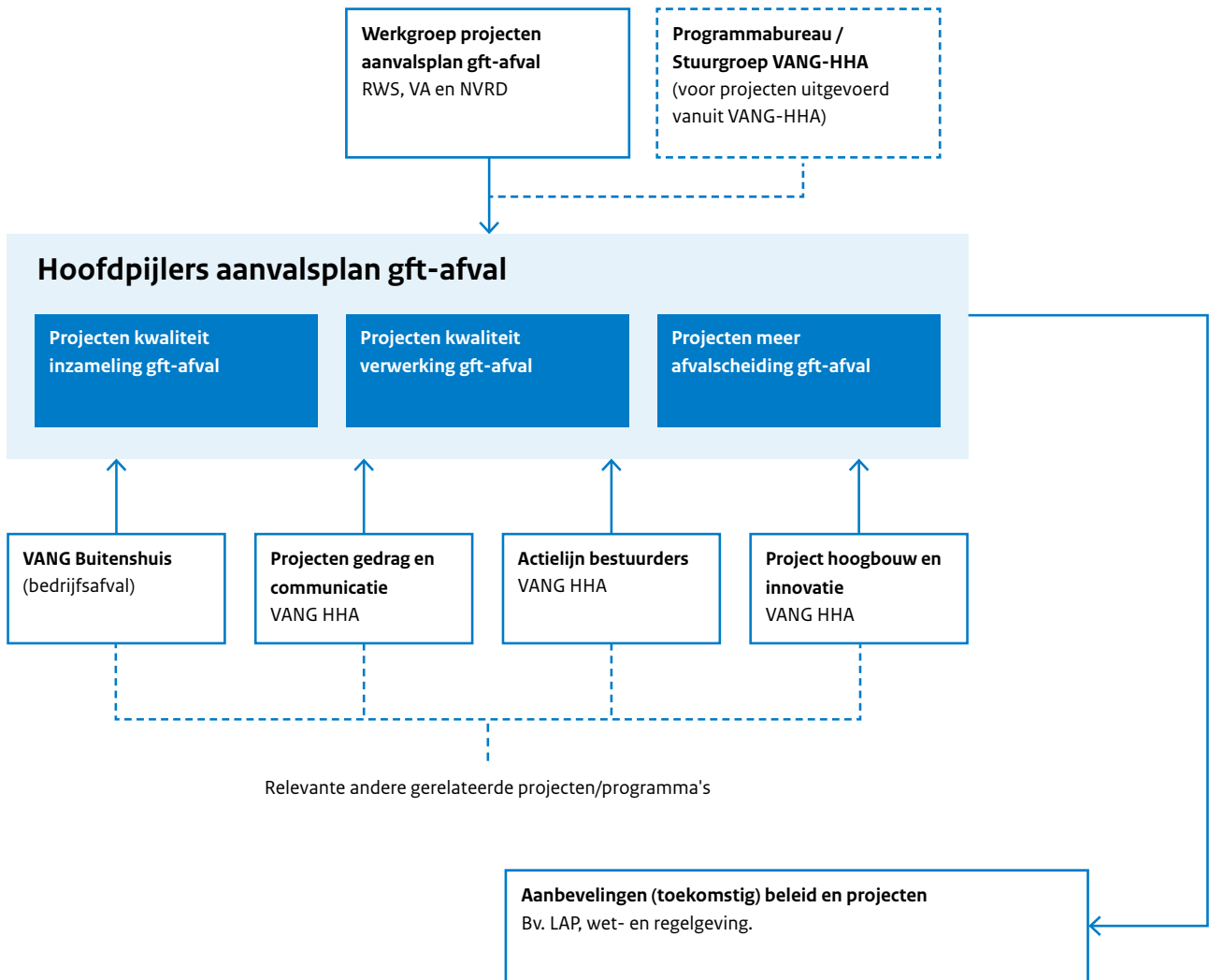
- Maatwerk-advisering aan gemeenten over hun gft-aanpak (laagbouw, hoogbouw), accountaanpak.
- Motiveren van bestuurders van gemeenten die nog ondermaats presteren op afvalscheiding (workshop gemeentebestuurders, 'naming en faming' in de media).
- Handreiking, workshops en tools t.b.v. invoering diftar en omgekeerd inzamelen.
- Publicatie hulpmiddelen voor afvalscheiding in huis.
- Trainingen beïnvloeding afvalscheidingsgedrag/communicatie, voor beleids- en communicatie-medewerkers gemeenten.
- Ontwikkelen en beschikbaar stellen van turn-key gedragsmaatregelen en tools afvalscheiding aan gemeenten.
- Organisatie jaarlijkse Benchmark Afvalscheiding, waar circa 150 gemeenten kennis uitwisselen en elkaar motiveren.
- Organiseren werkgroepen Innovatie Stedelijke Afvalinzameling met de twintig grote gemeenten, ten bate van kennisuitwisseling en ontwikkelen innovatieve pilots.
- Invoering van een uniform beeldmerk, om de campagne-uitingen van gemeenten en bedrijfsleven met elkaar te verbinden en daardoor te versterken.

- Stimuleren en verbeteren afvaeducatie op scholen.
- Uitwerking van de rol/invloed die winkels/supermarkten kunnen hebben op het afvalscheidingsgedrag van de burger.

Ook binnen het programma VANG-Buitenshuis (reductie restafval bij bedrijven) wordt aandacht besteed aan organisch bedrijfsafval.

Op de volgende pagina is schematisch weergegeven hoe de verschillende onderdelen, die onder het aanvalsplan vallen, zich tot elkaar verhouden. Hierin zijn de drie hoofdpijlers te herkennen die de kern vormen van gft-projecten binnen dit aanvalsplan. Om te zorgen dat de verschillende projecten binnen het aanvalsplan voldoende op elkaar aansluiten worden de projecten onder de hoofdpijler begeleid door een werkgroep vanuit Rijkswaterstaat, NVRD en de Vereniging Afvalbedrijven.

3

Gft-afval projecten

3. Gft-afval projecten

Onderstaande projecten met betrekking op gft-afval worden onder de vlag van dit aanvalsplan uitgevoerd. Omdat een deel van de problematiek en de gekozen oplossingsrichtingen binnen het thema 'kwaliteit en inzameling' voor zowel gft-afval als textiel hetzelfde zijn, wordt een aantal projecten binnen VANG-HHA gezamenlijk opgezet voor beide stromen (zie hiervoor ook het hoofdstuk 'Projecten textiel').

3.1. Projecten kwaliteit ingezameld gft-afval

Maatwerktrajecten kwaliteit – beter benutten van signalen uit de keten

Doel: Beter benutten van informatie uit de keten om vervuiling gft-afval gericht aan te pakken, zodat gemeenten en inzamelaars de hotspots en oorzaken van vervuiling kennen en in staat zijn om gerichte verbetermaatregelen te nemen.

Beschrijving: Het organiseren van een gezamenlijk maatwerktraject voor gemeente/inzamelaar en verwerker. Bij problemen met kwaliteit/verontreiniging wordt, met behulp van alle informatie die kan worden verzameld in de 'reis' van gft-afval van burger tot verwerker, uitgezocht waar de problemen met kwaliteit/verontreiniging ontstaan. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van reeds bestaande data. Daarnaast wordt ook gezocht naar 'bottom-up' signalen van bijvoorbeeld werknemers op de inzamelvoertuigen, afvalcoaches of veegploegen om zo de kwaliteit van het ingezamelde gft-afval te verbeteren. Door het identificeren van knelpunten of hotspots die de kwaliteit beïnvloeden, kunnen de betrokken stakeholders op basis van deze informatie actie ondernemen. Hierbij kan gedacht worden aan gerichte communicatie, handhaving, inzet van afvalcoaches of aanpassing van de inzamelmiddelen/het inzamelsysteem op de probleemlocaties. De ervaringen uit de verschillende maatwerktrajecten worden beschikbaar gemaakt als praktijkvoorbeelden. Daarnaast is het streven om de ervaringen in maatwerktrajecten te gebruiken als handreiking of plan van aanpak voor gemeenten en inzamelaars om gericht actie te kunnen ondernemen in het geval van vervuiling van gft-afval.

Resultaat: Uitvoering van 5 maatwerktrajecten voor gft-afval.

Contracten en aanbestedingen

Doel: gemeenten motiveren aanbestedingen en contracten zodanig op te zetten dat deze een positieve invloed hebben op de kwaliteit van gft-afval.

Beschrijving: Geconstateerd is dat contracten voor de verwerking van gft-afval en textiel vaak geen of weinig stimulansen bevatten om te zorgen voor een zo goed mogelijke kwaliteit van gft-afval en textiel. Vaak is er bij de gunning vooral aandacht voor de economische criteria. Soms hebben eisen in een contract of aanbesteding zelfs een negatief effect op de kwaliteit van gft-afval. Aanbestedende diensten zijn soms terughoudend om in contact te treden met verwerkers, waardoor de aanbestedingen en verwerkingscontracten niet altijd goed op elkaar aansluiten. Dit project draagt bij aan een betere aansluiting van inzameling op verwerking door te onderzoeken hoe contracten/aanbestedingen een positieve bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteit en door de dialoog tussen gemeenten/inzamelaars en verwerkers te stimuleren. Er wordt begonnen met een inventarisatie van bestaande contracten. De best practices die hieruit voortkomen dienen ter inspiratie voor andere gemeenten om een voor de kwaliteit zo stimulerend mogelijk inkoop/aanbestedingsbeleid te voeren. Daarnaast wordt een handreiking contracten/aanbestedingen opgesteld. Mochten de best practices onvoldoende aanknopingspunten bieden om gemeenten te ondersteunen met contracten en aanbestedingen, dan wordt een marktconsultatie met verwerkers uitgevoerd.

Resultaat: inventarisatie van contracten en best practices, vertaald naar verschillende kennisproducten.

Wel/niet-lijst gft-afval en inzamelhulpmiddelen

Doel: Een duidelijke en eenduidige boodschap over wat wel en niet in het gft-afval mag en welke inzamelhulpmiddelen te gebruiken.

Beschrijving: Onderzoek naar en opstellen van uniforme wel/niet-lijst voor gft-afval met gemeenten/inzamelaars en verwerkers. Op dit moment hanteren inzamelaars, gemeenten, verwerkers en landelijke organisaties (bijvoorbeeld MilieuCentraal) verschillende wel/niet-lijsten voor gft-afval. Hierdoor ontstaat bij burgers verwarring wat er wel en niet bij het gft-afval mag. Mogelijk zorgt dit voor een deel van de vervuiling van het gft-afval. Het doel van dit project is om met gemeenten/inzamelaars en verwerkers een

gezamenlijke, afgestemde en uniforme wel/niet-lijst te ontwikkelen, zodat alle informatie die over dit onderwerp te vinden is hetzelfde is en geen verwarring oplevert. Daarbij wordt specifiek aandacht geschonken aan de inzamelhulpmiddelen (gf-zakjes). Inwoners van gemeenten maken vaak gebruik van zakjes om (vooral) etensresten/gf aan te bieden of om de inzamelmiddelen (minicontainer of citybin) schoon en fris te houden. Hiermee dragen deze inzamelhulpmiddelen bij aan meer scheiding van etensresten/gf. Tegelijkertijd is er veel variatie te zien in de soorten inzamelmiddelen, zoals zakjes van bioplastic, fossiele plastic of papier. Het is onduidelijk welke zakjes zonder problemen verwerkt worden en welke niet. Ook wordt er verschillend over gecommuniceerd door gemeenten, inzamelaars en verwerkers. Doel van dit onderdeel is om te onderzoeken welk/welke inzamelhulpmiddel(en) vanuit het perspectief van burger (gemak en hygiëne), gemeente/inzamelaar (bijdrage aan afvalscheiding gft-afval) en verwerker (passend in verwerkingsproces) passen in de keten van gft-afval. Voor beide onderdelen geldt dat de resultaten gezamenlijk en uniform worden verspreid via de kanalen van gemeenten/inzamelaars, verwerkers en landelijke kanalen (bv. MilieuCentraal).

Resultaat: een uniforme en afgestemde wel/niet-lijst en eenduidig uitgedragen boodschap door de verschillende stakeholders.

Bijeenkomst kwaliteit

Doel: Gemeenten zijn op de hoogte van de laatste ontwikkelingen van kwaliteit, doen inspiratie op voor het nemen van actie in de gemeente en komen in contact met andere partijen in de keten.

Beschrijving: Eind 2019 wordt een brede bijeenkomst over de kwaliteit van gft-afval gezamenlijk georganiseerd door VANG-HHA en de Vereniging Afvalbedrijven. De bijeenkomst is gericht op alle partijen in de keten van gft-afval. Met het organiseren van een bijeenkomst - die inzicht geeft in de knelpunten, belangen en overeenkomsten tussen partijen - wordt beoogd de samenwerking in de keten te bevorderen en de kwaliteit te verbeteren. Voor de bijeenkomsten wordt gebruik gemaakt van de concrete resultaten uit de projecten vanuit VANG-HHA en de VA met betrekking tot kwaliteit.

Resultaat: bijeenkomst voor ca. 50-100 aanwezigen van gemeenten, verwerkers en andere geïnteresseerden over kwaliteit gft-afval.

3.2. Projecten meer afvalscheiding gft-afval

Masterclass impuls inzamelen gft-afval uit laagbouw

Doel: Deelnemers aan de masterclass verzamelen informatie en doen inspiratie op om zelf acties te kunnen ondernemen om meer gft-afval in te zamelen.

Beschrijving: Gemeenten en organisaties met goede ervaringen en ideeën om de inzameling van gft-afval uit laagbouw te verbeteren, krijgen de kans dit te delen via de masterclass. Reframing van gft-afval, gedrag en communicatie zijn onder andere onderwerpen die aan bod komen. Deelnemers kunnen meepraten en -denken en worden geïnspireerd in hun eigen organisatie stappen te zetten om meer gft-afval uit het restafval te krijgen. Hierbij zal ook aandacht besteed worden aan de randvoorwaarde kwaliteit van het ingezamelde gft-afval.

Resultaat: 3 masterclass-bijeenkomsten

Inventarisatie best practices meer inzamelen gft-afval

Doel: Gemeenten en inzamelaars zijn op de hoogte van de best practices.

Beschrijving: een aantal gemeenten is al bezig (geweest) met het verbeteren van de inzameling van gft-afval. De best practices worden in dit project geïnventariseerd. De inventarisatie brengt zo compleet mogelijk in beeld wat de succesfactoren, kosten en opbrengsten zijn. Hierbij wordt waar mogelijk gedifferentieerd op o.a. stedelijkheid, inzamelsysteem en tariefsysteem. Ook zal hier aandacht aan de randvoorwaarde kwaliteit worden besteed.

Resultaat: Realiseren van kennisdocument best practices voor gemeenten en inzamelaars, afgestemd met stakeholders (verwerkers).

Hoogbouw

Doel: faciliteren van gemeenten en inzamelaars bij inzamelen meer gft-afval in stedelijke gebieden

Beschrijving: Er is veel kennis opgedaan bij de pilots in het kader van het project 'Verbetering afvalscheiding en -inzameling in de hoogbouw'. De focus hierbij ligt voornamelijk op het gescheiden inzamelen van gft-afval. Momenteel is het project in de afrondende fase. Verwacht wordt dat de resultaten van de pilots veel waardevolle informatie zullen opleveren voor gemeenten die in de hoogbouw aan de slag willen met het gescheiden inzamelen van gft-afval. Daarnaast wordt momenteel binnen het VANG-HHA-programma het project 'Innovaties en afvalscheiding in stedelijke gebieden' opgezet. Hierin gaan (stedelijke) gemeenten met ondersteuning van VANG-HHA in werkgroepen aan de slag om specifieke uitdagingen in stedelijk gebied gezamenlijk te adresseren. Eén van deze werkgroepen is gericht op het stimuleren van de gescheiden ingezameld gft-afval in stedelijke wijken.

Resultaat: gemeenten en inzamelaars gaan actief aan de slag met innovaties en delen kennis met anderen.

3.3. Projecten kwaliteit verwerking gft-afval

Sorteeranalyses bij gft-verwerkers

Doel: Meer zicht (kwantitatief) op omvang verontreiniging gft-afval.

Beschrijving: Met dit project wordt meer zicht op de samenstelling/vervuiling van gft-afval verkregen. Hiervoor worden door de bij de VA aangesloten verwerkers periodiek sorteeralyses uitgevoerd. Dit is in het verleden vaak gedaan maar de laatste jaren niet meer gebeurd. In 2018 is een nieuw monitoringstraject opgestart en in Q3 2019 worden de eerste resultaten van een jaar lang monitoren verwacht. In mei 2019 waren 91 sorteerproeven inclusief analyses uitgevoerd.

Resultaat: uitgevoerde sorteeralyses en analyse resultaten

Onderzoek kunststoffen in gft-afval

Doel: Onderzoek naar kunststoffen in gft-afval en compost.

Beschrijving: In opdracht van de VA (met financiering vanuit Rijksoverheid) heeft in het voorjaar van 2019 een onderzoek plaatsgevonden naar kunststoffen in gft-afval en compost. Dit naar aanleiding van een nog lopende discussie tussen composteerders en bioplastics fabrikanten aangaande de verwerkbaarheid van composteerbare verpakkingen en producten. Dit onderzoek kijkt naar drie onderwerpen:

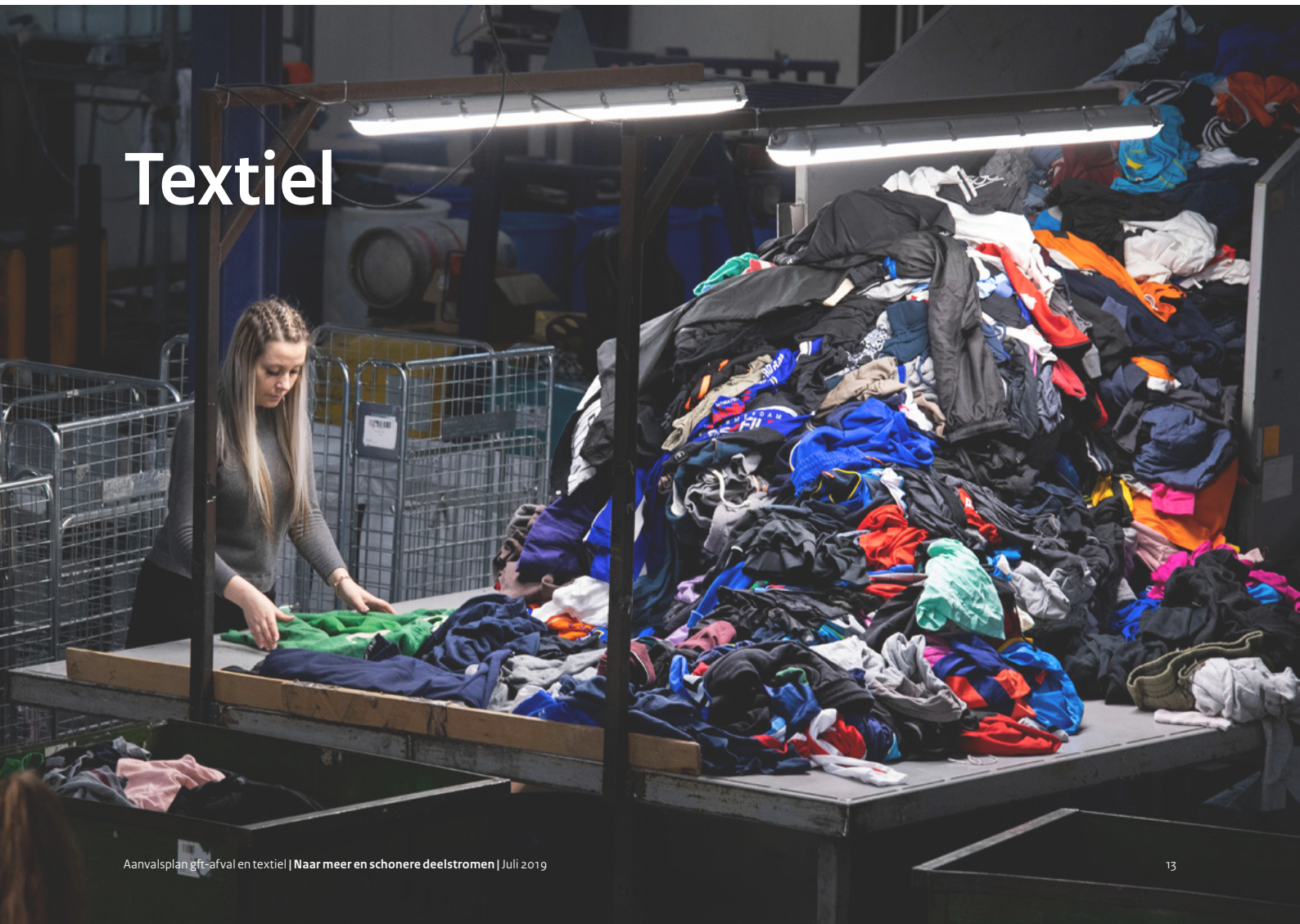
1. De samenstelling van kunststoffen in gft-afval, zowel soort plastic (fossiel of biologisch afbreekbaar) als type verpakking (bakje, zakje, flesje etc)
2. Een praktijktest, die laat zien hoe de verwerking van een aantal geselecteerde, biologisch afbreekbare producten verloopt (zoals gft-inzamelzakjes, koffiecups en theezakjes)
3. De samenstelling van kunststoffen in het compost, zowel soort plastic (fossiel of biologisch afbreekbaar) als type verpakking (bakje, zakje, flesje etc)

In dit onderzoek wordt op basis van de praktijk getracht een link te leggen tussen het type verpakking en gft-afval / compost. Hiermee kan informatie worden ingewonnen over welke kunststoffen verwarring opleveren bij burgers. Dit kan aanknopingspunten bieden voor communicatie of productdesign van verpakkingen. Medio 2019 worden de onderzoeksresultaten verwacht.

4

Textiel

4. Textiel

In het geval van textiel zijn er verschillende mogelijkheden om het woord 'kwaliteit' uit te drukken. Enerzijds kan het de waarde zijn van de kleding of materialen waarbij wordt bepaald of een kledingstuk nog draagbaar is en tevens voldoende economische waarde heeft, of dat het moet worden gerecycled tot vezel. In de praktijk ook wel 'bovensoorten versus ondersoorten' genoemd. Anderzijds is de inzamelmethode van invloed op de kwaliteit van textiel. Vocht of andere afvalstromen (bijvoorbeeld restafval) kunnen er voor zorgen dat de gehele ingezamelde vracht moet worden afgekeurd en het ingezamelde textiel niet hergebruikt of gerecycled kan worden. Deze twee benaderingen voor kwaliteit (waarde en vervuiling) hangen nauw met elkaar samen. De hoge of lage waarde is een economisch begrip en hangt af van de technische kwaliteit, de modische kwaliteit en de marktwaarde (afzet, prijs, volumes, handelspolitiek etc.). Hier heeft de gemeente geen invloed op. Voor dit aanvalsplan ligt de focus dan ook met name op het aandeel vocht en verontreiniging in het ingezamelde textiel.

Onderstaand zijn de hoofdconclusies wat betreft de kwaliteit van textiel samengevat (bron: 'Verkenning kwaliteit deelstromen'). Onder textiel verstaan we kleding, linnengoed en schoeisel.

Verontreiniging (deels) door wijzigingen in inzamelstructuur/gebruik inzamelmiddelen

Gemeenten zien textiel steeds meer als een van de gemeentelijke afvalstromen en passen de inzamelvoorzieningen en manier van aanbesteding daarop aan.

Ondergrondse containers worden vaak door de inzamelaars/sorteerders van textiel als probleem gezien, omdat er vocht (regen- of grondwater) in terecht kan komen. Daarnaast neemt de verontreiniging met andere afvalstromen (restafval, maar ook glas, matrassen en injectienaalden) toe. Vervuiling van in een container ingezameld textiel met andere afvalstromen of met nat textiel kan ertoe leiden dat al het textiel in de container ongeschikt wordt voor hergebruikt of recycling. Of dat er meer kosten moeten worden gemaakt bij het inzamelen en/of het sorteren doordat al het textiel wordt besmet met andere afvalstromen en/of nattigheid.

Verdienmodel voor textiel staat onder druk

De businesscase voor sorteerders en handelaars voor draagbare kleding is gunstiger dan de businesscase voor 'ondersoorten' textiel. Het aandeel draagbaar textiel neemt echter af door:

- Opkomst van 'fast fashion' of 'wegwerpkleding'. Dit is kwalitatief 'mindere' kleding die na enkele keren dragen en wassen al is versleten of uit de mode is. Hierdoor is textiel uit deze stroom vaker enkel geschikt om te vervezelen en wordt hier minder aan verdiend. In sommige gevallen is recycling door middel van vervezeling ook niet mogelijk.
- Opkomst van de 'deeleconomie'. Internet en websites als Marktplaats zorgen ervoor dat consumenten makkelijk zelf tweedehands kleding kunnen kopen, verkopen, ruilen of weggeven. Dit zorgt voor kleding die 'opgedragen' is. In het kader van de voorkeursvolgorde voor afval is dit een positieve ontwikkeling, maar bij sorteerders en handelaars zorgt dit voor minder herbruikbaar textiel en dus lagere opbrengsten terwijl de kosten hetzelfde blijven.

Daarnaast zijn er ontwikkelingen te zien die invloed hebben op textielinzameling

- Gemeenten en publieke samenwerkingsverbanden richten zich vaker op de markt van sorteren en verkoop van tweedehands textiel. Ook zoeken gemeenten in aanbestedingen naar mogelijkheden om 'social return' zoals inzet van personeel met afstand tot de arbeidsmarkt in sorteercentra. Of gemeenten zetten zelf sorteercentra/kringloopcentra op in samenwerking met de lokale sociale werkvoorzieningen. Sorteerdere geven aan dat de eisen op het gebied van social return de processen en marges onder druk zetten omdat dit extra tijd en aandacht vergt in bijvoorbeeld begeleiding. Daarnaast zijn er ontwikkelingen te zien die invloed hebben op textielinzameling.
- Concurrentie tussen private en publieke partijen (zie hierboven ook social return): De private partijen ervaren de opkomst van gemeentelijke sorteercentra als oneigenlijke concurrentie door overheden. Publieke partijen willen graag meer transparantie over het aandeel textiel wat naar het buitenland gaat en wat er vervolgens mee gebeurt. Dit is een van de redenen voor een aantal publieke partijen om de sortering zelf ter hand te willen nemen in Nederland.
- De afzetmarkt voor gesorteerd textiel staat onder druk, hetgeen gevolgen heeft voor de business case van inzamelaars/sorteerders.

Beschikbare gegevens en trend

De brancheorganisatie voor de textielherwinningsindustrie (VHT) geeft aan dat de verontreiniging is toegenomen van 8,2% in 2014 naar 10,8% en 12,9% in respectievelijk 2017 en 2018. VHT baseert dit op cijfers van hun leden. Op dit moment ontbreken er controleerbare en meer gedetailleerde gegevens om een accuraat beeld te schetsen over het aandeel verontreiniging en de tendens daarin. Veranderingen in het inzamelsysteem zouden hiervan een oorzaak kunnen zijn, net als de onduidelijkheid bij de inwoner wat wel/niet in de textielbak mag. Maar op basis van beschikbare data is het niet mogelijk om gefundeerd oorzaken aan te wijzen.

4.1. Ambities aanvalsplan onderdeel textiel

De ecologische voetafdruk van de textielindustrie is zowel in productie als afvalfase groot. Van al het aangeboden textiel wordt ca 30% gescheiden ingezameld. Daarnaast neemt, zoals eerder aangegeven, de kwaliteit van het ingezamelde textiel af door vervuiling en toename ondersoorten. De maatregelen uit dit aanvalsplan zijn gericht op:

- *Toename afvalscheiding textiel:* Circa 5,8 % van het huishoudelijk restafval bestaat uit textiel en dit percentage neemt toe door toename van de hoeveelheid textiel dat wordt verbruikt en niet gescheiden wordt aangeboden. Daarnaast weten inwoners niet altijd goed wat wel en niet gescheiden mag worden aangeboden.
- *Verbeteren kwaliteit gescheiden ingezameld textiel:* De focus ligt hier op vocht en vervuiling van ingezameld textiel met andere afvalstromen.
- *Verbeteren businessmodellen:* Voor de langere termijn is de ambitie om de textielketen circulair te maken en daarvoor zijn onder andere nieuwe businessmodellen voor het inzamelen, sorteren en recyclen van textiel noodzakelijk. Dat kan de overheid niet alleen en samenwerking in de hele keten is essentieel. In dit aanvalsplan wordt daarmee een eerste stap gemaakt.

De scope van projecten binnen dit aanvalsplan ligt wat betreft textiel voornamelijk op de inzameling, sortering en verwerking. Daarnaast is er nog een aantal andere relevante projecten binnen het programma VANG-HHA waarvan de onderdelen aansluiten op de doelstellingen van dit aanvalsplan:

- Actielijn Communicatie VANG-HHA: verbeteren en uniformeren communicatie over afvalscheiding
- Actielijn Bestuurders VANG-HHA: zorgen voor bestuurlijk draagkracht afvalscheiding

4.2. Relatie met andere projecten textiel

Naast het aanvalsplan kwaliteit lopen er andere programma's en projecten, gericht op de circulaire textielketen, die niet binnen de scope van het aanvalsplan vallen maar wel van invloed kunnen zijn. Voeling houden met de ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op gemeenten is van belang.

- Vanuit het Uitvoeringsprogramma CE wordt een landelijk dekkend netwerk van circulaire ambachtscentra opgezet. Gemeenten hebben hierin een stimulerende en faciliterende rol en activiteiten van milieustraten, kringloopbedrijven, weggeefwinkels etc. worden geconcentreerd. Doel is meer hergebruik door reparaties, van oude producten nieuwe producten maken etc. Textiel/tweedehands kleding maken onderdeel hiervan uit.
- Gemeenten geven vorm aan de transitie naar CE (lokaal en regionaal) en dat brengt een veranderende rol m.b.t. afval en recycling met zich mee. Daarbij komen issues aan de orde zoals social return en transparantie over de bestemming van het ingezamelde textiel. Gemeenten hebben toenemende interesse voor het optimaliseren van de inzameling van textiel i.v.m. de VANG-HHA-ambities en de vernieuwde Kaderrichtlijn Afvalstoffen vanaf 2025.
- Verduurzaming van de textielketen is een belangrijk onderwerp in het Uitvoeringsprogramma CE 2019-2023. De textielsector is gevraagd om een sectorplan Kleding & Textiel te ontwikkelen dat gericht is op circulair design, recycling en toepassing van gerecycled content. Het Ministerie IenW ontwikkelt parallel hieraan een aansluitend beleidsprogramma circulair textiel voor de komende jaren. EPR (producentenverantwoordelijkheid) is een van de instrumenten die wordt genoemd evenals de noodzaak voor innovatie en investeringsmogelijkheden. Een goed datasysteem is hiervoor essentieel en dataonderzoek/monitoring is in voorbereiding. Daarnaast is er een nationale strategie Dutch Circular Textile Valley (DCTV) gelanceerd met als doel regionale activiteiten van overheden-bedrijven-ngo's te verbinden en innovaties te stimuleren.
- Er loopt een aantal uitvoeringsprojecten: opzetten green deal spijkerstof (Denim deal), onderzoek naar kleding labels, onderzoek en definitie bepaling Fast Fashion, stimuleren gedragsverandering consument, etc. die de aandacht voor textiel vergroten.

5

Textiel projecten

5. Textiel projecten

Onderstaande projecten met betrekking op textiel worden onder de vlag van dit aanvalsplan uitgevoerd. Zoals hiervoor aangegeven is samenwerking in de keten essentieel. Het uitvoeren van projecten gaat dan ook samen met stakeholders (gemeenten, inzamelaars, sorteerdere, recyclers, branches).

Maatwerktrajecten kwaliteit – beter benutten van signalen uit de keten

Doel: beter benutten informatie en data uit de keten om vervuiling aan te pakken. Gemeenten/inzamelaars kennen de hotspots en oorzaken van vervuiling en zijn in staat om gerichte verbetermaatregelen te nemen.

Beschrijving: Het organiseren van een gezamenlijk maatwerktraject voor gemeente/inzamelaar/ sorteerder en verwerker. Bij problemen met kwaliteit wordt met behulp van alle informatie die kan worden verzameld in de 'reis' van textiel van burger tot verwerker uitgezocht waar de problemen met kwaliteit/verontreiniging ontstaan. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van bestaande data, maar er wordt ook gezocht naar 'bottom-up' signalen van bijvoorbeeld werknemers op de inzamelvoertuigen, afvalcoaches of veegploegen. Doel is het identificeren van knelpunten of hotspots die de kwaliteit beïnvloeden en in overleg met de betrokken stakeholders actie ondernemen. Hierbij kan gedacht worden aan gerichte communicatie, aanpassing van de inzamelmiddelen/het inzamsysteem op de probleemlocaties, handhaving of inzet van afvalcoaches. De ervaringen uit de verschillende maatwerktrajecten worden beschikbaar gemaakt als praktijkvoorbeelden. Daarnaast is het doel om de ervaringen in maatwerktrajecten te gebruiken als handreiking of plan van aanpak voor gemeenten en inzamelaars om gericht actie te kunnen ondernemen in het geval van vervuiling van textiel.

Resultaat: Uitvoering van 5 maatwerktrajecten samen met stakeholders.

Wel/niet-lijst textiel

Doel: beter gebruik van wel/niet lijst en pictogrammen door gemeenten en inzamelaars

Beschrijving: Optimaliseren communicatie door o.a. implementeren uniforme wel/niet-lijst textiel, betere aanbiedregels textiel en inzet pictogrammen. Door beter te communiceren op welke manier textiel moet worden aangeboden, wat er er vooral niet bij mag en wat er vervolgens mee gebeurt, zullen naar verwachting de hoeveelheid en de kwaliteit ingezameld textiel toenemen. Samenwerking tussen gemeenten/inzamelaars en verwerkers en stakeholders (o.a. NVRD, Milieu Centraal, VHT) is belangrijk i.v.m. de gespannen textielmarkt.

Resultaat: inwoners van gemeenten weten beter wat wel en niet in de textielcontainer mag en de communicatie erover is uniformer door gemeenten en inzamelaars.

Marktconsultatie

Doel: Door de markt te consulteren op deze onderwerpen kan de aanbesteding vanuit gemeenten geoptimaliseerd worden.

Beschrijving: Inzamelende gemeenten en publieke bedrijven sluiten contracten met inzamelaars, sorteerdere, verwerkers voor de verwerking van textiel. Het is belangrijk om in die contracten optimaal te sturen op een goede kwaliteit van ingezameld textiel en op de beweging richting een circulaire economie. Daarvoor is kennis nodig van de textielbranche. Die kennis kan worden vergaard door middel van een marktconsultatie, waarin gemeenten/publieke bedrijven de markt bevragen hoe in de uitvraag voor inzameling/sortering zo goed mogelijk gestuurd kan worden op kwaliteit en breder circulair textiel. De marktconsultatie kan als uitgangspunt gelden voor verdere marktdagen tussen inzamelaars /sorteerdere, gemeenten / publieke bedrijven en de markt (verwerkers en recyclers) om onderwerpen die uit de marktconsultatie naar voren kwamen verder uit te diepen. Te denken valt aan onderwerpen als:

- Problematiek ondergrondse containers (OGC) (vervuiling, vocht)
- Inzicht in wat er met textiel gebeurt na inzameling (transparantie en zo hoogwaardig mogelijk recycelen)
- Verhouding hoogwaardig/laagwaardig textiel
- Vergoedingen voor textiel
- Rol van social return, milieustraten, kringloopwinkels, ambachtscentra in textielinzameling.
- Innovatie toepassing gerecycled content.

Resultaat: informatie over hoe textielinzameling toekomstgericht in de markt kan worden gezet door gemeenten.

Bijeenkomst kwaliteit textiel

Doel: doelgroep is op de hoogte van de laatste ontwikkelingen rond kwaliteit, weet wat ze kan doen en komt met elkaar in contact.

Beschrijving: Een bijeenkomst over kwaliteit aan het eind 2019/begin 2020 wordt georganiseerd om de resultaten van de projecten kwaliteit te bespreken en te inventariseren wat nodig is vanaf 2020

Resultaat: bijeenkomst voor ca. 50 aanwezigen van gemeenten, inzamelaars en sorteerdere en andere geïnteresseerden.

6

Planning en doorkijk na 2019

6. Planning en doorkijk na 2019

6.1. Planning

	Januari t/m april 2019	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Goedkeuring projectplannen VANG-HHA in programmabureau									
Afronden projectplannen VANG-HHA projecten									
Maatwerktrajecten kwaliteit (gft en textiel)									
Contracten en aanbestedingen / marktconsultatie gft en textiel									
Wel/niet-lijst gft-afval (incl. onderzoek inzamelhulpmiddelen)									
Wel/niet-lijst textiel									
Masterclass impuls inzamelen gft-afval uit laagbouw									
Inventarisatie best practices meer inzamelen gft-afval									
Sorteeranalyses gft-verwerkers	Doorlopend								
Afsluitende bijeenkomsten gft-afval en textiel									
Aanbevelingen voor verdere acties									

6.2. Doorkijk na 2019

Binnen het aanvalsplan wordt een aantal projecten opgepakt onder de vlag van VANG-HHA of vanuit de leden van de VA. Dit zijn projecten die binnen de bestaande (programma)structuren worden gefinancierd. Vanwege overwegingen over budget en capaciteit is een aantal projecten niet opgenomen in dit aanvalsplan. Deze worden opgenomen als opties in de planning voor na 2019. Het gaat hierbij om de volgende voorstellen voor projecten:

- Statistisch onderzoek naar relatie inzamelsysteem en samenstelling gft-afval en textiel
- Inventarisatie best practices buitenland gft-afval en textiel
- Evaluatie/onderzoek stimulerende wet- en regelgeving gft-afval

Het aanvalsplan gft-afval en textiel is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma VANG Huishoudelijk Afval en wordt uitgevoerd in samenwerking met Rijkswaterstaat, NVRD, Vereniging Afvalbedrijven.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Helpdesk VANG-HHA

088 377 00 30

www.vang-hha.nl

Juli 2019

Het programma VANG-HHA wordt uitgevoerd door:

